

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 053 «Психологія»
за освітньою програмою «Психологія»

НА ТЕМУ: «Вплив рівня тривожності учнів на навчальну діяльність»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Столярова Валентина Леонтіївна _____
/підпис/

Науковий керівник:

Док.філ., ст. викладач

Орленко Ірина Миколаївна _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Молодший шкільний вік є дуже непростим періодом для дітей. У цей час, у житті дітей відбуваються великі зміни, дитина починає нести особливу відповідальність за своє навчання та поведінку, а ще вона набуває нову соціальну роль в суспільстві. У цей період, у дитини з'являються різні обов'язки, стає необхідним знаходити спільну мову з вчителями та незнайомими однолітками. На фоні цих труднощів, несформована психіка дитини може не впоратися з новими випробуваннями, дитина може стати неспокійною, асоціальною, невпевненою у собі, пригніченою.

Особливо актуальна дана проблема у молодшому шкільному віці, коли відбувається різка зміна діяльності дитини, яка потребує мобілізації її пізнавальних та особистісних ресурсів, з чим деяким дітям не завжди вдається впоратися без дорослих, й при негативному співпадінні обставин, це призводить до виникнення тривожності. Тривога також може видавати себе за інші проблеми. Дитина стає невпевненою, у неї фізично може піднятися температура, якою вона аргументуватиме своє бажання залишитися вдома. Саме тому так важливо вчасно провести роботу з дітьми, яка допоможе зменшити рівень тривожності.

Мета дослідження - теоретично дослідити й емпірично перевірити вплив рівня тривожності учнів на навчальну діяльність. Відповідно до мети, необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити поняття «тривожність», причини її виникнення та види тривожності у науковій літературі;
- описати тривожність у дітей молодшого шкільного віку;
- визначити теоретичні основи проблеми саморегуляції у подоланні тривожності у молодшому шкільному віці;
- провести емпіричне дослідження тривожності учнів у навчальній діяльності;
- розробити та впровадити програму позаурочної діяльності «У здоровому тілі – здоровий дух» щодо зниження рівня тривожності у молодших школярів;

- здійснити порівняння констатуючого та контрольного етапу експерименту;
- сформувати психологічні рекомендації педагогам та психологам щодо роботи з учнями з різним рівнем тривожності.

Об’єкт дослідження – процес подолання та зниження тривожності у молодших школярів.

Предмет – методи саморегуляції у процесі подолання шкільної тривожності в молодших школярів.

Методи дослідження. Для знаходження рішення поставлених в кваліфікаційній роботі завдань були застосовані наступні методи:

- теоретичні методи (аналіз, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення);
- емпіричні методи дослідження: проєктна методика для діагностики шкільної тривожності (А.Прихожан), методика «Страхи в будиночках» (М.Панфілова); проєктивна методика «Мої страхи» (А. Захарова), методика діагностика тривожності за допомогою спостереження (Р. Сірса), анкета тривожності.

База дослідження: м. Одеса «Одеський ліцей № 31», у дослідженні брали участь 46 молодших школярів.

Обсяг і структура роботи: Дипломна робота має склад із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновки, список використаних джерел та додатків. Загальний об’єм роботи – 93 сторінки. Список використаної літератури налічує 51 джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У першому розділі «теоретичні аспекти вивчення тривожності учнів у навчальній діяльності» розкрито: поняття «тривожність», причини її виникнення та види тривожності у науковій літературі. Проаналізовано теоретичні основи проблеми саморегуляції у подоланні тривожності у молодшому шкільному віці.

У другому розділі «емпіричне дослідження тривожності учнів у навчальній діяльності» описуються методики які використані в дослідженні та організація дослідження тривожності учнів у навчальній діяльності, експериментальне вивчення рівня тривожності у молодших школярів.

Було проведено емпіричне дослідження із трьох етапів: констатуючого, формуючого та контрольного.

Відповідно до визначення ми підібрали методики, які використовували на констатуючому та контрольному етапі експерименту.

Мета констатуючого експерименту – провести початкову діагностику рівня тривожності в учнів молодших класів.

У третьому розділі «програма позаурочної діяльності як метод зниження рівня тривожності у молодших школярів» описуються розробка та впровадження програми позаурочної діяльності «У здоровому тілі – здоровий дух» щодо зниження рівня тривожності у молодших школярів. Порівнюється констатуючий та контрольний етапу експерименту. Надаються психологічні рекомендації щодо роботи з учнями з різним рівнем тривожності.

Проаналізувавши отриманні результати дослідження, нами було встановлено:

показав, що високий рівень тривожності переважає у 11 учнів (23,3%), середній рівень тривожності у 14 учнів (29,5%), а низький рівень тривожності в 21 учня (46,8%). Таким чином, результати дослідження у групі показують, що необхідно провести роботу з подолання тривожності у молодших школярів.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі ми провели дослідження впливу рівня тривожності учнів на навчальну діяльність. У результаті отриманих даних, можемо зробити наступні висновки:

1. аналізування поняття «тривожність», причин її виникнення та видів тривожності у науковій літературі показав, що на сьогодні вивчено різні аспекти поняття тривожності, її причини виникнення та різновиди. Таким чином мета та завдання дослідження є досягнутими. Науковці наголошують, що

у період старшого дошкільного віку тривожність не є стійкою рисою характеру, оскільки вона має ситуативні прояви, зв'язані з процесом становлення особистості.

2. Дослідження тривожності у дітей молодшого шкільного віку демонструє, що цей стан проявляється на двох рівнях: психологічному та фізіологічному. На психологічному рівні він виявляється у формі стурбованості, напруги, неспокою, а також відчуття неможливості зробити вибір самостійно. Фізіологічні реакції тривожності включають збільшене серцебиття, швидше дихання та інші симптоми. Зазначається, що тривога може приймати різні форми, такі як відкрита та прихована, і має тенденцію набувати різних проявів у поведінці та сприйнятті. Розглянуті також випадки, коли тривога виявляється у формі пасивності або синдрому відмінника. Важливою є своєчасна діагностика та підтримка дітей з тривожністю для забезпечення їхнього здорового розвитку та успішної адаптації у школі та суспільстві.

3. Аналіз теоретичних підходів до проблеми саморегуляції у молодшому шкільному віці, вказує на те, що саморегуляція є ключовим аспектом психічного розвитку у цьому віці, оскільки дитина починає активно вчитися у школі та стикається з новими завданнями та вимогами.

4. Емпірична частина дослідження була проведена в «Гімназії № 5» м. Одеса, участь взяли 46 учнів. Середній вік учнів складав 8 років. Експериментальне дослідження складалося із трьох етапів: констатуючого, формуючого та контрольного. Відповідно до визначення ми підібрали методики, які використовували на констатуючому та контрольному етапі експерименту: проєктна методика для діагностики шкільної тривожності (А.Прихожан), методика «Страхи в будиночках» (М.Панфілова); проєктивна методика «Мої страхи» (А. Захарова), методика діагностика тривожності за допомогою спостереження (Р. Сірса), анкета тривожності.

5. Результати дослідження рівня тривожності на констатуючому етапі експерименту, показав, що високий рівень тривожності переважає у 11 учнів (23,3%), середній рівень тривожності у 14 учнів (29,5%), а низький рівень тривожності в 21 учня (46,8%). За результатами дослідження констатуючого

етапу експерименту, ми вибрали тих дітей, які відчувають високий рівень тривожності: високий рівень тривожності спостерігається у 11 молодших школярів (44 %), середній рівень у 14 учнів (56%), низький рівень тривожності не виявлено ні в кого. Виникла необхідність провести роботу з подолання тривожності у молодших школярів. Де потрібне впровадження програми «У здоровому тілі – здоровий дух».

4.6. Для того, щоб зменшити рівень дитячої тривожності, нами було розроблено та впроваджено програму позаурочної діяльності «У здоровому тілі – здоровий дух», що включає методи саморегуляції. Дана програма позаурочної діяльності була реалізована під час формуючого експерименту.

5. Порівняння констатуючого та контрольного етапу експерименту підтвердило коригуючий вплив позаурочної програми «У здоровому тілі – здоровий дух» на зменшення рівня тривожності учнів початкових класів. Високий рівень тривожності знизився на 52 %, й становить 4%, тобто такий рівень зафіксований у 1 дитини, середній рівень тривожності знизився на 20 %, і тепер становить 20%, тобто у 5 дітей. Низький рівень збільшився на 72 %, й після програми зафіксований у 17 дітей.

Психолого-педагогічну допомогу дітям із підвищеним рівнем шкільної тривожності можна скласти з етапів: психодіагностика особливостей прояву та рівня шкільної тривожності молодших школярів, основна робота з учням, яка включає в себе розрядку тривоги та формування нових стратегій поведінки у складних ситуаціях, за необхідності – включення до групи розвитку комунікативних навичок або навичок упевненої поведінки – формуючий етап, підсумкова діагностика та розробка рекомендацій. Визначено кілька практичних рекомендацій для педагогів, що спрямовані на ефективну роботу з тривожними та агресивними дітьми. Такий комплексний підхід допоможе створити сприятливі умови для психологічного розвитку молодших школярів та подолання їх тривожності.